

לעילוי נשמת
שלום בן משה

התנ"ך עם מפרשים, מסודרים ומנוקדים
The Tanach with commentaries, Organized and Vowelized

איוב
פרק י'

ד הֲעֵינִי בְּשָׂר לֶךָ אִם־כְּרָאוֹת אָנוּשׁ תִּרְאֶה:

מצודת דוד: הֲעֵינִי בְּשָׂר לֶךָ - וכי יש לך עינים דומים לעיני בשר ודם, שאינו רואה בהם תעלומות לב. כי הלא רואה אתה כל תעלום, ויודע אתה מי הצדיק ומי הרשע, ומדוע תחלוף משכורתם. **אם כְּרָאוֹת אָנוּשׁ תִּרְאֶה** - כפל הדבר במילות שונות.

ה הֲכִימִי אָנוּשׁ יְמִיָּה אִם־שְׁנוֹתֶיךָ כִּימִי גָבַר:

מצודת דוד: הֲכִימִי אָנוּשׁ יְמִיָּה - רוצה לומר: ואף אם חטאתי, למה זה מהרת בתשלומי הגמול בזה אחר זה, אחד באחד יוגשו. וכי ימיך כלים כימי אנוש, אשר בעבור זה ימהר יחיש לשלם כל הגמול, בחשבו פן ימות עד לא ישלים לשלם כל הגמול. אבל אתה הלא חי וקיים לעד, ובכל עת אני בידך. **אם שְׁנוֹתֶיךָ כִּימִי גָבַר** - כפל הדבר במילות שונות.

ו כִּי־תִבְקֹשׁ לְעֹנִי וְלַחֲטָאתִי תִדְרֹשׁ:

מצודת דוד: כִּי תִבְקֹשׁ לְעֹנִי וגו' - אשר תבקש על עוני ותדרוש על חטאתי, לחפש אחר כולם לצרפם יחד, לשלם על הכל כאחד מבלי הפסק בנתיים, כאילו לא הייתי מסור בידך בכל עת.

ז עַל־דַּעְתְּךָ כִּי־לֹא אֲרֻשָׁע וְאִין מִן־דָּךְ מִצִּיל:

מצודת דוד: עַל דַּעְתְּךָ כִּי לֹא אֲרֻשָׁע וגו' - רוצה לומר: הנה לפעמים ימהר האדם לשלם גמול הרעה בחשבו פן יעזוב דרכו, ואז ימנעהו אנשים מלנקום ממנו מעתה, ולזה אמר: הנה מהרת לשלם הכל, על כי יודע אתה שלא ארשע עוד מעתה. אבל הלא אין מציל מידך, ומי ימנע

איוב
פרק י'

א נִקְטָה נַפְשִׁי בְּחַיִּי אֶעְזָבָה עָלַי שִׁיתִּי אֲדַבְּרָה בְּמַר נַפְשִׁי:

מצודת ציון: נִקְטָה - נכרתה, כמו (איוב ח' יד) "אֲשֶׁר יָקוּט פְּסָלוֹ". אֶעְזָבָה - ענינו טעינת משא, וכן (שמות כ"ג ה) "עֲזֹב תֵּעֲזֹב עִמּוֹ".

מצודת דוד: נִקְטָה נַפְשִׁי בְּחַיִּי - מגודל הכאב נכרתה נפשי בעת עודני חי. אֶעְזָבָה עָלַי שִׁיתִּי אֲדַבְּרָה בְּמַר נַפְשִׁי - ולזה אטען על עצמי משא סיפור תלאותי, ואדבר במרירות נפשי.

ב אָמַר אֱלֹהִים אֱלֹהֵי הַדְּיָעָנִי הָיִתִּי עַל־מַה־תְּרִיבִנִי:

מצודת דוד: אָמַר אֱלֹהֵי אֵל תְּרִשִׁיעֵנִי - אני אומר אל אלוהי אל תעשה אותי לרשע, להביא עלי הרעות כמשפט הראוי לרשע. הָיִתִּי עַל־מַה תְּרִיבִנִי - הודע לי על מה תריב עמדי, לדון אותי כמשפט הרשע מה פשעי.

ג הַטּוֹב לָךְ | כִּי־תַעֲשֶׂוּךָ כִּי־תִמָּאֵס יִגִּיעַ כַּפִּיָּךְ וְעַל־עֲצַת רְשָׁעִים הוֹפְעֶתָ:

מצודת ציון: תַעֲשֶׂוּךָ - ענינו גזל. הוֹפְעֶתָ - הארת וזרחת.

מצודת דוד: הַטּוֹב לָךְ כִּי תַעֲשֶׂוּךָ - וכי טוב בעיניך אשר תעשוק גוף האדם על לא חמס. כִּי תִמָּאֵס יִגִּיעַ כַּפִּיָּךְ - מוסב על "הַטּוֹב לָךְ", לומר: וכי טוב לך אשר תמאס פועל ידך, הלא מחוק הפועל לאהוב מעשה ידיו, ולא למאסם. וְעַל עֲצַת רְשָׁעִים הוֹפְעֶתָ - וכי טוב לך שתופיע על עצת רשעים, רוצה לומר: שתגיע אליהם זהרך בעצתם עד שישלימוה. וכאומר: מדוע תעשוק הצדיק ותעשה חסד לרשע, אשר שניהם לא יצדקו.

איוב פרק י'

יב חַיִּים וְחֶסֶד עֲשִׂיתָ עִמָּדִי וּפְקֹדֶתְךָ שְׁמֵרָה רֹחִי:

מצודת ציון: וּפְקֹדֶתְךָ - ומצותיך.

מצודת דוד: חַיִּים וְחֶסֶד עֲשִׂיתָ עִמָּדִי - בעת ההיא עשית עמדי החיים, לתת בי רוח החיוני, ולא בעבור גמול מה, כי עדיין לא עשיתי מאומה, אבל בחסד עשית זאת. וּפְקֹדֶתְךָ שְׁמֵרָה רֹחִי - מצותך שמרה רוחי בקרבי לבל תצא, עם כי הגוף הוא כנאד מלא נקבים.

יג וְאַלֶּהָ צַפְנֹתָ בְּלִבְּךָ יְדַעְתִּי כִּי־זֹאת עֲמָדָה:

מצודת ציון: צַפְנֹתָ - הסתרת.

מצודת דוד: וְאַלֶּהָ צַפְנֹתָ בְּלִבְּךָ וְגו' - ואם סיבת אלה הדברים ואופן עשייתם צפנת בלבך, ואין זולתך מי ישיג אותם, עם כל זה את זה ידעתי, אשר הדבר הזאת היא עמך - אתה בראת, אתה יצרת. ואיך אם כן תחבל מעשה ידך, הנעשה בחכמה נפלאה ובשלמות רב.

יד אִם־חֲטָאתִי וְשִׁמְרָתְךָי וְיָמְעוֹנִי לֹא תִּנְקָנִי:

מצודת דוד: אִם חֲטָאתִי וְשִׁמְרָתְךָי וְגו' - אף אם חטאתי, האם ראוי אשר שמרתני זה זמן רב במאסר המכאובים האלו, ולא תנקני עדיין מכתמי העון.

טו אִם־רָשַׁעְתִּי אֵלֶי לִי וְצַדִּיקְתִּי לֹא־אִשָּׂא רֹאשִׁי שִׁבְעַת קָלוֹן וְרָאָה עֵינָי:

מצודת ציון: אֵלֶי - מלשון יללה, ובאה האל"ף במקום הו"ד, כמו (דבריי הימים"א ב' יב) "ישי ואישי".

מצודת דוד: אִם רָשַׁעְתִּי אֵלֶי לִי וְגו' - לזאת אשפוט שאין הבדל בין הרשע ובין הצדיק, ובין אם רשעתי אללי לי, בין אם צדקתי לא ארום ראשי - בין כך ובין כך אני שבע מקלון חרפת רעי, ומראות עניי ושפלותי. כי אם היה הבדל בין צדיק לרשע, אף אם לו רשעתי, מכל מקום הלא כבר קבלתי די הגמול, והריני מנוקה מעון, ומה זה לא ילכו היסורין.

טז וַיִּגָּאֵה כַּשְׁחַל תְּצוּדְנִי וְתִשָּׁב תִּתְּפֹלֵא־בִי:

מצודת ציון: וַיִּגָּאֵה - ויגדל, כמו (איוב ח' יא) "היגאה גומא".

איוב פרק י'

בידך לעשות בכל עת כחפצך - הן לנקום נקם, הן לרחם.

יז יְדִיָּהּ עֲצָבוֹנִי וַיַּעֲשׂוּנִי יַחַד סָבִיב וְתִבְלַעְנִי:

מצודת ציון: עֲצָבוֹנִי - מלשון עצבון. וַיַּעֲשׂוּנִי - ענינו כתישה, כמו (צפניה ג' יט) "הנני עושה את כל מעצניך".

מצודת דוד: יְדִיָּהּ עֲצָבוֹנִי וַיַּעֲשׂוּנִי וְגו' - ומדוע אם כן מכות ידך העציבו אותי וכתשו אותי, ובאו כולם יחד סביבי, ותשחית אותי בהם, ומה זה מהרת.

יח זָכַרְנָא כִּי־כַתְמַר עֲשִׂיתָנִי וְאֵל־עַפְר תְּשִׁיבֵנִי:

מצודת דוד: זָכַר נָא כִּי כַתְמַר עֲשִׂיתָנִי - תן עתה דעתך לזכור שעשית אותי כיוצר, העושה מלאכתו בחומר. וְאֵל עַפְר תְּשִׁיבֵנִי - ועתה תשתוקק להשיבני אל העפר, לבטל פעולתך הנפלאה.

יט הֲלֹא כַחֲלָב תִּתִּיכְנִי וְכַגְבִּיָּהּ תִּקְפִּיאָנִי:

מצודת ציון: תִּתִּיכְנִי - מלשון התכה ויציקה, וכן (יחזקאל כ"ב כב) "כהתוףך כסף". תִּקְפִּיאָנִי - כאשר דבר צלול יתהפך להיות עבה ודבר גוש, נקרא הקפאה, כמו (שמות ט"ו ח) "קפאו תהומות".

מצודת דוד: הֲלֹא כַחֲלָב תִּתִּיכְנִי וְגו' - בעת היצירה מתחילה התכתיני כחלב, לברור הצלול מזרע אבי ואמי, ואחר זה הקפאת אותי כגבינה, היא התחלת היצירה.

כ עוֹר וּבָשָׂר תִּלְבִּישָׁנִי וּבַעֲצָמוֹת וַיִּגִּידִים תְּשׁוּכְנֵנִי:

מצודת ציון: תְּשׁוּכְנֵנִי - מלשון סכך וכסוי, ועם הוא בשי"ן.

מצודת דוד: עוֹר וּבָשָׂר תִּלְבִּישָׁנִי - אחר זה הלבשת אותי ממעל להאיברים הפנימים בלבוש עור ובשר לשומרם מהנזק, כי בהם תלוי עיקר חיות האדם. וּבַעֲצָמוֹת וַיִּגִּידִים תְּשׁוּכְנֵנִי - כסית אברי הפנימים בעצמות וגידים, המקשרים יחד את העצמות להיות מסובכים ונאחזים אלו באלו.

איוב פרק י'

היסורין, ושית אותם ממני, ואתחזק מעט זמן.

כא בטרם אלה ולא אשוב אל-ארץ חַשְׁדָּה וצלמנות:

מצודת דוד: בטרם אלה ולא אשוב וגו' - בטרם אמות ואלך בדרך אשר לא אשוב, והיא אל ארץ חושך וצלמות, חשכת הקבר.

כב ארץ עִפְתָּהּ | כְּמוֹ אֹפֶל צִלְמוֹת וְלֹא סְדָרִים וְתַפְעַע כְּמוֹ-אֹפֶל:

מצודת ציון: עִפְתָּהּ - חשיכה, וכן (איוב י"א ז') "תְּעוֹפָה כְּבוֹקֵר תִּהְיֶה". סְדָרִים - "שְׁתִּים מְעַרְכוֹת" (ויקרא כ"ד ו) תירגם אונקלוס "סְדָרִין". וְתַפְעַע - אורה וזריחה, כמו (דברים ל"ג ב) "הוֹפִיעַ מִהַר פְּאָרְזָן".

מצודת דוד: ארץ עִפְתָּהּ כְּמוֹ אֹפֶל צִלְמוֹת וְלֹא סְדָרִים - החושך שלה היא כמו חשכת אפילה, והוא צלו של מות, ואין שם סדרי מערכות הכוכבים ומזלות. וְתַפְעַע כְּמוֹ אֹפֶל - אף מקום המנהיר ומזהיר שבה היא כחשכת אפילה, ולזה חדל ממני היסורים עד לא אלך אל המקום ההוא.

העולה מהמענה ההיא לסתור דעת בלדה, שאמר שהכל בא בהשגחה, וטובת הרשעים לרעה, ורעות הצדיקים המה לטובה.

כי ישיב אמרים לומר: איך יתכן, אם המה מין אחת ודרך אחת להם וישתנו בפעולתם? ואם בעבור המיתה הפתאומית הבאה לרשע, הלא עוד לטובה יחשב, ויבחר בזה מלהיות מיוסר כמו הצדיק.

אף יתלונן: למה זה ימהר לשלם כל גמול הרשע, הלא האדם הוא בידו בכל עת!

וירב אמריו לאל: איך לא יחוס מלחבל פועל ידיו, הנעשה בחכמה נפלאה ובשלימות רב.

איוב פרק י'

מצודת דוד: וְיִגָּאֵה פִּשְׁחֵל תְּצוּדְנִי וגו' - מי יתן והיה הרעה גדולה עלי כל כך, עד שתצוד אותי בה כשחל הזה אשר יצוד דבר מה, אשר ישחיתו פעם אחת ולא ישנה, וכן אתאזה להיות נשחת בהרעה עד לבלה. אבל אתה תשוב לצוד אותי פעם אחר פעם, ותראה בי פלאות לשמור הנפש, ולא תתן אותה לראות שחת.

יד תַחֲדַשׁ עֵדֶיךָ | וְנִגְדִי וְתִרְבַּב כְּעֵשֶׂף עֲמָדֵי חֲלִיפוֹת וְצָבָא עֲמִי:

מצודת ציון: כְּעֵשֶׂף - כמו כעס בסמ"ך. וְצָבָא - ענינו זמן, כמו (איוב ד' א) "הֲלֹא צָבָא לְאָנוּשׁ".

מצודת דוד: תַחֲדַשׁ עֵדֶיךָ נִגְדִי - בכל עת תחדש נגדי עדים, אשר יעידו לך על רוע מפעלי, ועל רעיו יאמר אשר ירשיעו אותו. וְתִרְבַּב כְּעֵשֶׂף עֲמָדֵי - על ידי זה תרבה כעסך עלי, כי ארבה להשיב אמרים, וברוב דברים לא יחדל פשע. חֲלִיפוֹת - והמה מחליפים עצמם - פעם ידבר זה, ופעם זה, ואת כולם אשיב. וְצָבָא עֲמִי - לא ימהרו ללכת, אבל יתעכבו עמי משך זמן ומרבים דברים, ובעל כרחך אשיב על כל דבריהם.

יז וְלִמָּה מֵרַחֵם הִצְאָתְנִי אֲגֹעַ וְעֵינַי לֹא-תִרְאֶנִּי:

מצודת ציון: אֲגֹעַ - אמות.

מצודת דוד: וְלִמָּה מֵרַחֵם הִצְאָתְנִי - אם ככה אתה עושה לי, למה הוצאתני חי מרחם אמי. אֲגֹעַ וְעֵינַי לֹא תִרְאֶנִּי - היה לי לגווע ברחם, ולא היה עין רואה אותי, על כי הייתי נקבר מיד.

יט כַּאֲשֶׁר לֹא-הֵייתִי אֲהִיָּה מִבְּטֵן לִקְבֶר אוֹבֵל:

מצודת ציון: אוֹבֵל - אובא, כמו (איוב כ"א לב) "וְהוּא לִקְבֻרוֹת יוֹבֵל".

מצודת דוד: כַּאֲשֶׁר לֹא הֵייתִי אֲהִיָּה וגו' - אז הייתי כאילו לא הייתי, כי הייתי מובל מן הבטן אל הקבר, והרי הוא כאילו לא נבראתי מעולם.

כ הֲלֹא-מֵעַט יָמֵי וַחֲדָל וְשִׁית מְמִנִּי וְאַבְלִיגָה מֵעַט:

מצודת דוד: הֲלֹא מֵעַט יָמֵי וַחֲדָל וגו' - ואם נבראתי בעבור לקבל עוד הטובה, הלא ימי מעטים המה, ומתי אקבל הטובה. ולזה חדל